

Geçmişten Geleceğe Dilimiz, Kimliğimiz, Kültürümüz

Dr. Bayram YILMAZ
Aliağa Kaymakamı

Dil, kaynağı itibarıyla bir milletin yaşam tarzının, inanç ve ihtiyaçlarının, yaşadığı coğrafyanın, geçim tarzının, ekonomik ve ticari faaliyetlerinin ortaya çıkardığı, şekillendirdiği ve beslediği seslerden örülmüş, kendine özgü kuralları olan, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal ve sosyal bir iletişim aracıdır. Dil, bir milletin ortak malıdır; sosyal bir sözleşmedir; doğaldır, canlıdır, nasıl ve ne zaman oluştuğu bilinmeyen kuralları vardır. Dil, bir milletin varlığını ve devamını sağlayan, millî şuuru besleyen, bir millete mensup olma hazzını veren ve mensuplarını birbirine yaklaştırarak aralarında birlik duygusu oluşturan en önemli ortak değerdir.

İLETİŞİM VE KÜLTÜRÜN ASLI UNSURU DİLDİR

İnsanlararası, milletlerarası ve devletlerarası iletişimde asıl unsur sözel dildir, yazıya dökülen sözdür. Milli kimliğin ve kültürün aslı unsuru da dildir. Kültür, bir milletin temel değerleri, inançları, normları, tu-

tumları, kahramanları, destanları, törenleri, hikâyeleri, sembolleri, örf ve adetleri, gelenekleri, hukuki düzenlemeleri, davranış kuralları ve dil gibi unsurlardan oluşan birikimdir, yaşam tarzı göstergesidir. Dil, kültürü ve kültür unsurlarını geleceğe ve yeni nesillere aktaran taşıyıcıdır.

Dil, insanları ve milleti bütünleştirici bir unsurdur. Bir toplumun bireyleri paylaşılan değerler, duygular, inançlar yoluyla bütünleşir. Bu paylaşım da dil ve anlamlar yoluyla gerçekleşir.

Dil, içgüdüsel ya da kalıtsal değil, her bireyin doğduktan sonraki toplumsal yaşam içinde öğrendiği bir içerik ve süreçtir. Dil aynı zamanda, kolektif ve toplumsal bir özelliğe sahiptir; bireylerin tek başlarına ortaya koydukları bir şey değildir. Dil, diğer insanlar ve gruplar tarafından da paylaşılan, kabullenilen ve katkı yapılan, böylelikle toplumsal hale gelen ortak bir değerdir. Dil yeni durumları ifade etme açısından ihtiyaçları karşılayamadığı takdirde diğer dillerden kelime almaktadır. Dilin başka dillerden etkilenmesi, kasıtlı

ve bilinçli olarak yapılan saldırıların yanında bu noktada da kendini göstermektedir.

Bir iletişim aracı ve en önemli bilgi taşıyıcı kültür unsuru olan dil, genel olarak Türkçe, İngilizce, Arapça gibi bir milletin adıyla başlar ve o millette aidiyeti belirtecek şekilde ifade edilir. Dil, konuşulan lisandır. Diller ait oldukları toplumların ve milletin kültürel özelliklerinin izini ve mesajlarını taşır. Bir dilde yer alan birçok deyim ve sözcüğün tam karşılığı başka dillerde bulunmamaktadır. Her dil, birbirinden farklı duyguları ifade eden semboller, jest ve mimiklerle şekillenmiştir. Bir dilin kelime sayısı ve yeni durumlara göre kelime üretebilme özelliği o dilin zenginliğini ve doğallığını; kelimelerin, deyimlerin, jest ve mimiklerin etkili ve yerinde kullanımı da kültürel derinliği ve zenginliği ifade eder.

Dil, coğrafik veya kültürel toplulukların yaşadıkları tecrübeleri göstermekte kullanılan, öğrenilebilir, organize edilmiş semboller sistemidir (Ronen,1989:97'den aktaran Bakan vd.,2004:53). Bireysel ve toplumsal değerler, anlayışlar, yaşantılar dil aracılığı ile yeni kuşaklara aktarılır. Dolayısıyla dil, kültürü yansıtan bir ayna olup, kültürün öğrenilmesine, manaların simgelenmesine yardımcı olur (Eroğlu,1996:115). Dil, toplumda madde ve kavram olarak var olan her şeyi kapsar. Bu bakımdan kültürel içeriğin bir ansiklopedisi niteliği taşır (Unutkan,1995:8).

Dil, kültürün taşıyıcısı ve kimliğin ifadesidir. Dil birliği, kültür birliğini sağlamaktadır; çünkü dil bir toplumun tüm faaliyetlerinin, ilişkilerinin ürünü olan kültürünün kodlanarak ortak bir toplum paydasında kullanıma açılmasını sağlamaktadır. Bilgi ve toplum ilişkisinde dil ve kültürün birlikteliği, dil ve kültür sayesinde toplumun kendini tanımasına ve diğer toplumlarla olan farklılığını an-

Türkçe, yeni sözcükler üretmeye imkân sağlayan, saydam bir yapıya sahiptir ve son derece düzenli ve kurallı bir dildir; zengin ve gelişmeye de uygundur.

lamasına yol açmaktadır. Toplumun yarattığı bilgi, dili sayesinde yazıya aktararak önce toplumun ortak hafızasında yer almakta, daha sonra da gelecek kuşaklara aktarılmaktadır (Tuna,2007:169).

TÜRKÇE, DÜNYADA EN YAYGIN KULLANILAN BEŞİNCİ DİLDİR

Bir dilin zenginliği nesnelere, iş ve oluşları, duygu ve düşünceleri ifade edebilmesi ile, önemi de dünyadaki kullanım yaygınlığı ile ölçülür. Türkçemiz, dünyada en yaygın kullanılan beşinci dil durumundadır. Dünyanın her ülke ve şehrinde de mutlaka Türkçe konuşan birileri mevcut olmakla birlikte Türkçe, tarihte Türk Devletlerinin kurulup hüküm sürdüğü tüm coğrafyada, Balkanlarda, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde, Ortadoğu'da; İran, Çin, Afganistan gibi ülkelerde yoğun ve kalıcı olarak kullanılmaktadır.

Türkçe, yeni sözcükler üretmeye imkân sağlayan, saydam bir yapıya sahiptir ve son derece düzenli ve kurallı bir dildir (Akalin,2016); zengin ve gelişmeye de uygundur. Türkçemiz gelişmiş, zengin bir kültür, hukuk, edebiyat, sanat ve bilim dilidir; bu alanlardaki her ifadeye cevap verebilecek zenginliktedir. Bunun için de, basın kuruluşları başta olmak üzere

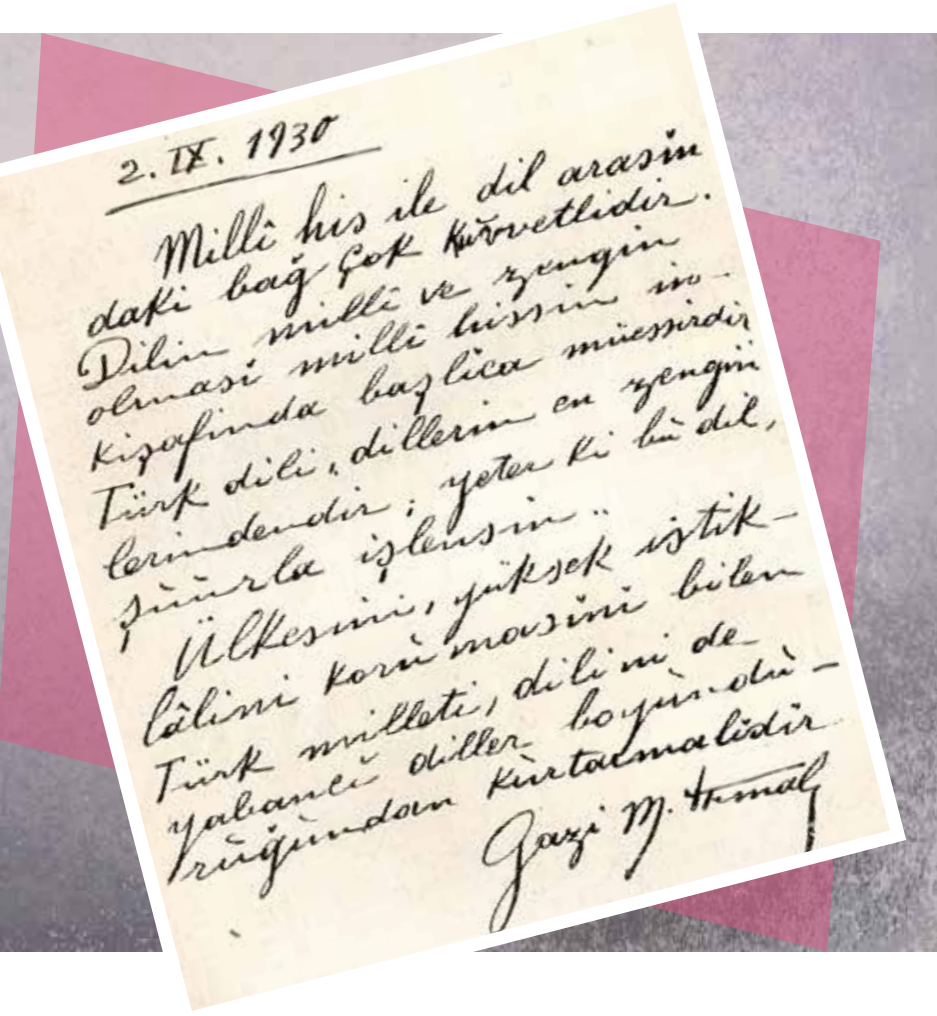
toplumun her kesiminin dilimizin doğru ve yerinde kullanımı konusunda gerekli dikkat ve özeni göstermesi dilimizin daha da gelişmesine ve yaşatılmasına katkı sağlayacaktır.

TÜRK DİLİ YILI

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın yüksek himayelerinde 15 Mart 2017 tarihinde yapılan toplantı sonucunda, 2017 yılı, "Dilimiz Kimliğimizdir" başlığıyla "Türk Dili Yılı" olarak ilan edilmiş; bu çerçevede, toplumsal bilincin, öznenin ve duyarlılığın artırılması amacıyla yönelik olarak, Türkçenin yerinde, doğru, kurallarına uygun, açık, anlaşılır ve temiz bir şekilde kullanılmasına katkı sağlayacak çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğinde ve uyum içerisinde yürütülmesini sağlamak için de 17 Mayıs 2017 tarihli Resmi Gazetede "Türk Dili Yılı" konulu 2017/9 nolu Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Genelgede, son yıllarda özellikle basın, yayın ve teknoloji yoluyla dilimize girmekte olan yabancı kelimelerin yanında Türkçe kelimelerin imlasına bile sirayet eden yabancılaşma tehdidinin endişe verici boyutlara ulaştığı belirtilmekte; bu noktada dünyanın en zengin dillerinden biri ve millî kimliğimizin ana unsuru olan Türkçemizi korumanın, yaşatmanın, zenginleştirmenin ve gelecek nesillere güçlü bir şekilde aktarmanın, bugünümüzü ve yarınımızı yeni bir bilinç hamlesiyle inşa etmenin hem kamu kurum ve kuruluşlarının hem de bütün toplum kesimlerinin ortak görevi olduğu vurgulanmaktadır.

"Dilimiz Kimliğimizdir" başlığıyla ilan edilen "2017 Türk Dili Yılı"nın amacına ulaşabilmesi için Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve bağlı kuruluşu Türk Dil Kurumu öncülüğünde; başta Bilim, Sanayi ve Teknoloji

Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, yerel yönetimler olmak üzere bütün kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve basın yayın organlarının dilimizin doğru ve yerinde kullanımı konusunda gerekli dikkat ve özeni göstermeleri ve yapılacak çalışmalara etkin bir şekilde katılmaları hususları da Genelgede yer almaktadır.

DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

Türkçemiz, Atayurttan Anayurda, geçmişten geleceğe kimliğimizin ve kültürümüzün devamını sağlayan

en önemli değerimiz ve zenginliğimizdir. Dilimizin, geçmişten günümüze bölgemizde ve dünyada yaygın ve düzgün olarak kullanıldığını görmek milli bir gurur ve özgüven vesilesidir. Dilimiz milletimizi geçmişten bugüne bağlayan; milli kimliğin canlılığını ve devamını sağlayan en önemli ve güçlü değerlerimizden ve zenginliklerimizdendir. İlki bundan 1285 yıl önce, 732 yılında Göktürk Devleti Hakanı Bilge Kağan tarafından kardeşi Kül Tigin adına yazılan ve dikilen, tamamı altı adet büyük kitabeden oluşan, Türk yazı dilinin ilk güzel örneği Orhun Kitabelerinde yazılanları, 13.yüzyılda yaşamış Yunus Emre'nin ve 17.yüzyılda yaşamış Karacaoğlan'ın dizelerini, Şeyh Edebalı'nın 700 yıl önce

Osman Gazi'ye söylediği öğütlerini bugün yazılmış gibi rahatlıkla anlayabilmemiz Türkçemizin canlılığını, kendine özgünlüğünü, zenginliğini ve gücünü göstermektedir.

İletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler ve yaygın internet kullanımını tüm insanlığı hızla, İngilizcenin etkisi ve kontrolü altındaki teknolojik bir işaret dilini kullanmaya yönlendirmektedir. Özellikle interneti ve yeni iletişim kanallarını yoğun olarak kullanan genç nesillerin anlaşılır Türkçe kelimeler yerine çoğu İngilizce kısa ve imlası bozuk kelimeler, semboller ve şekiller kullanmaya özendirilmesi dilimize ve milli kimliğimize de zarar vermektedir.

Bir milletin dilinin başka bir dilin etkisi altına girmesi de bir çeşit sömürü ve kontrol şeklidir. Bir milleti veya ülkeyi kontrol altına almak isteyen çevreler öncelikle o milletin, özellikle de genç nesillerin milli ve kültürel değerlerine yabancılaşmasına, onlardan uzaklaşmasını sağlamaya ve onun yerine de kendi istedikleri değerleri yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu çalışma için hiç acele etmemekte, itibarsızlaştırma sürecini ve çok yönlü ve kapsamlı taktiklerini zamana yayarak ortamın olgunlaşmasını beklemektedirler. Bu amaçla da özellikle gençleri hedef kitle seçmekte, en çok da interneti ve basın yayın kuruluşlarını kullanmaktadırlar.

Dilin diğer dillerin etkisinden korunması, milli kimliğin korunması ve yaşatılmasına da katkı sağlayacaktır. Devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK, 02.09.1930 tarihinde kendi el yazısı ile yazdığı metinde (Türk Dil Kurumu,2017), Türkçenin zenginliği ve yaşatılması konusunda yapılması gerekenleri "Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin.

Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır” şeklinde ifade etmektedir.

TÜRKÇEMİZ ZENGİNLİĞİMİZDİR

Dil de, ekonomik, siyasi, kültürel, sosyal ve psikolojik açıdan değerli ve gerekli olan bir zenginliktir. Türkçemizin içinde bulunduğumuz coğrafyada ve dünyada yaygın olarak kullanılması milletimizin zenginliklerinden ve övünç kaynaklarından biridir. Dilimizin bilim dili, ticaret dili, sanat dili olarak kullanılması önemini artıracak, bu durum milletimizin de faydasına olacaktır.

Tarih sahnesine çıktığı dönemden itibaren, son bin yıldır yaşamakta olduğu Anadolu ve çevresi dahil, bulunduğu coğrafyada huzurun, adaletin, güvenin ve samimiyetin temsilcisi olmuş atalarımız Ortaasya’dan Balkanlara, Ortadoğu’ya, Avrupa’ya ve Afrika’ya devlet geleneğini, dilini ve kültürel değerlerini de taşımıştır. Dilimiz her ne kadar yaşadığımız göçler, fetihler ve ticari-siyasi ilişkilerin sonucunda diğer dillerden etkilenmişse de kendine özgünlüğünü, doğallığını ve zenginliğini korumaktadır. Bu özelliklerini koruyabilmesi için dikkatli ve bilinçli bir şekilde işlenilmesi, yaygınlaştırılması; bu kapsamda da Türkçenin öğrenilen ve kullanılan dillerden biri olmasını sağlayacak uzun vadeli ve kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bunun için de eğitimin ilk kademesinden başlamak üzere dilimize yerleşmiş/yerleşmek üzere olan diğer dillerden kavramların yerine Türkçe kavramların kullanılmasının özendirilmesi; dili Türkçe olan seviyeli sanat ürünleri üretilmesi; Türkçe çizgi film ve çocuklara yönelik filmler başta olmak üzere nitelikli ve seviyeli filmler, dizi ve belgesellerin sayısının artırılması; uluslararası ilgi çekecek bilimsel makale ve yazılı yayınların artırılması;

Türkçe haberciliğin yaygınlaştırılması; Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin sayısının artırılması; Türkiye’deki tüm işyeri tabelalarının Türkçe yazılmasının özendirilmesi; ülkemizde üretilen veya satılan her türlü ürünün mümkün olduğunca Türkçe isimler taşımasının özendirilmesi; sanayi, gıda, giyim başta olmak üzere ticarete konu her alanda Türkçe markalar oluşturulması, bunun için de AR-GE faaliyetlerinin artırılması ilk akla gelebilecek tedbirler ve çalışmalardır.

BİRKAÇ TÜRKÇE KAVRAM

Dilimizin yabancı dillerin ve kültürlerin etkisinden kurtarılması için 2017/9 nolu Başbakanlık Genelgesinde de belirtildiği üzere, konu ile ilgili çalışmaları öncelikle başta üniversitelerimiz olmak üzere her kademedeki eğitim kurumları, basın kuruluşları ve kamu kurum kuruluşları yapmalıdır. Bu konuda kapsamlı bir çalışma yapıldığında çok acil ve ilginç durumlarla karşılaşmak mümkündür. Örneğin İngilizce “rector” kelimesinin Türkçe anlamı “papaz”, “rectory” ve “rectorship” kelimelelerinin karşılığı da “papaz konutu” dur. Türkiye’de “rektör” ve “rektörlük” kelimesinin yerine acilen Türkçe kavramlar bulmak; ilim-irfan yuvalarımız olan üniversitelerimizi ve üniversite öğretim üyelerimizi de bu sifatlardan kurtarmak gerekmektedir. Rektör yerine “Üniversite Başkanı”, Rektörlük yerine de “Üniversite Başkanlığı” neden olmasın? Aynı şekilde üniversitelerde kullanılan “asistan” yerine eğitim yardımcısı; kamu kurumlarının tamamında yoğun olarak kullanılan “brifing” yerine bilgilendirme; “misyon” yerine görev, “vizyon” yerine hedef-amaç, “restorasyon” yerine yenileme-onarım, “panel” yerine açık oturum kavramlarının kullanılması ilk akla gelenlerden.

SONUÇ

Kendisinin Türk Kültürünün bir parçası olduğu bilincinde olan her insanın, eğitim kurumları başta olmak üzere aynı zamanda milletin teşkilatlı zenginliği olan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yanında özel kuruluşlar ile basın yayın ve sivil toplum kuruluşlarının Türkçenin yerinde, doğru, kurallarına uygun, açık, anlaşılır ve temiz bir şekilde kullanılmasına, yaşatılmasına ve geliştirilmesine sağlayacağı katkı milli bir görev niteliği taşımaktadır. Bazı dönemlerde de dilimizin kullanımına yönelik hassasiyetler gündeme getirilmiş olmakla birlikte 2017 yılının, konu ile ilgili olarak daha bilinçli, kalıcı ve başarılı çalışmalara başlangıç teşkil edeceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Bakan, İsmail; Büyükbeye, Tuba ve Bedestenci, Çetin, (2004). Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü. Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Eroğlu, Feyzullah, (1996). Davranış Bilimleri. Beta Basım dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Unutkan, Göksel Ataman, (1995). İşletmelerin Yönetimi ve Örgüt Kültürü. Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Tuna, Korkut, (2007). “Dil ve Kimlik”. Kültür sosyolojisi, Ed.Köksal Alver ve Necmettin Doğan, s.169-174. Hece Yayınları, Ankara.
- Akalın, Şükrü H., (2016), <https://www.haberler.com/turkce-dunyada-en-yaygin-kullanilan-5-dildir-haber/> (Erişim T:24.07.2017).
- Türk Dil Kurumu, (2017). <http://www.tdk.gov.tr/images/G%C3%Bcne%C5%9F%20Dil%20Teorisi%20ve%20Dil%20Kar%C5%9F%C4%B1a%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1.pdf> (Erişim T: 24.07.2017).